

STANOWISKO
XXXVII Zgromadzenia Ogólnego
Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
w sprawie
przyspieszenia prac legislacyjnych w ustawie o samorządzie
gminnym, w kontekście zmian granic administracyjnych
samorządów

Uczestnicy XXXVII Zgromadzenia Związku Gmin Wiejskich RP, biorąc pod uwagę brak konkretnych decyzji i inicjatyw ustawodawczych Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie zmian ustawy o samorządzie gminnym w zakresie zmian granic gmin, **po raz kolejny**, wnoszą do Prezesa Rady Ministrów oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji **apel o podjęcie pilnych prac legislacyjnych związanych ze zmianą wspomnianej Ustawy.**

Obecnie obowiązujące przepisy art. 4 i nast. ustawy z dnia 8 marca 1991 roku o samorządzie gminnym, regulujące tryb zmian granic, w praktyce pozbawiają zainteresowanych mieszkańców prawa głosu w sprawach, które ich fundamentalnie dotyczą. **Ustawa nie zapewnia kontroli sądowej aktów wydawanych w sprawach zmiany granic, co pozwala w praktyce dowolnie i uznaniowo pozbawiać samorządy ich terytorium, majątku oraz niweczyć więzi społeczne. Ustawa nie określa nawet ograniczeń w zakresie częstotliwości zmian, tworząc w praktyce brak poczucia stabilizacji i niepewność, która wyklucza planowanie i rozwój gminy.**

Nie sposób, nie mając pewności trwałości granic samorządu inwestować w infrastrukturę, która może być praktycznie w każdym czasie odebrana, bez zapewnienia realnego wpływu społeczeństwa na podejmowane decyzje i bez żadnego odszkodowania za nakłady pozostawione na odbieranych terytoriach. To uniemożliwia wzrost i niszczy zapał rozwojowy samorządów. Na przykładzie Gminy Słupsk, Gminy Sanok, Gminy Dobrzeń Wielki, Gminy Mielno i wielu innych, których obecnie lub w przeszłości dotknęły konsekwencje wadliwych i niesprawiedliwych przepisów regulujących zasady i tryb zmiany granic jednostek samorządu terytorialnego wyraźnie widać, że taka sytuacja wpływa niekorzystnie na lokalny rozwój. **Prowadzi do destabilizacji oraz braku pewności czy planowania dalszej przyszłości naszych Małych Ojczyzn.**

Biorąc pod uwagę powyższe, apelujemy o jak najszybsze podjęcie prac legislacyjnych, które uwzględnią:

1. **Ograniczenie częstotliwości dokonywania zmian granic JST na wnioski jednej z zainteresowanych JST.** Utworzenie, połączenie, podział, zniesienie gminy powinny być dokonane jeden raz w czasie trwania kadencji samorządu.
2. **Wprowadzenie kontroli sądowej w procedurze zmiany granic JST.** Od decyzji w sprawie zmian terytorialnych rada gminy objętej planowanym tworzeniem, połączeniem, podziałem może wnieść skargę do sądu administracyjnego, w terminie 14 dni od jej doręczenia. Do czasu prawomocnego rozpatrzenia skargi postępowanie w sprawie wydania rozporządzenia, ulega zawieszeniu.
3. **Urealnienie wpływu członków społeczności lokalnych na decyzje dotyczące zmian granic JST.** W sprawie utworzenia, połączenia, podziału rada gminy przeprowadza referendum lokalne. Postępowanie w tym zakresie powinno uszanować w pełni postanowienia Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego.
4. **Zobiektywizowanie procesu decyzyjnego w przedmiocie zmian terytorialnych.** Wprowadzenie standardów uzasadniania inicjatyw terytorialnych, w tym dokonywania ich oceny przez niezależne grono eksperckie;
5. **Zrównoważenie roli JST, których zmiana granic dotyczy w trakcie procedury terytorialnej.** Zapewnienie obu JST aktywnej roli w tej procedurze, która powinna gwarantować im status strony w postępowaniu.
6. **Ustanowienie jasnych i przejrzystych zasad rozliczeń finansowych pomiędzy samorządami.** Uregulowaniu powinny podlegać wszelkiego rodzaju zobowiązania finansowe dot. przejmowanego/przekazywanego mienia. W tym zakresie należy także uregulować zasady rekompensowania utraconych korzyści związanych z przekazywanym majątkiem.

Jednocześnie wnioskujemy, aby do czasu wprowadzenia zmian w przepisach Ustawy o samorządzie gminnym, trwające obecnie procesy dotyczące zmiany granic samorządów zostały wstrzymane, poza wyjątkowymi sytuacjami gdy wnioskowana zmiana dokonana ma być na wspólny wniosek obu JST, których dotyczyć ma zmiana granic.

Warszawa, dnia 15 maja 2023 r.

Przewodnicząca
XXXVII Zgromadzenia Ogólnego
Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej

Anna Grygierek